

Rikspolisstyrelsen

Skolverket

Sveriges Kommuner och Landsting

Registerkontroll

av personal inom
förskoleverksamhet, skola
och skolbarnsomsorg

Vad är registerkontroll?

För att få börja sitt arbete eller praktik ska personer som erbjuds detta inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg visa ett utdrag ur polisens belastningsregister.

I den här broschyren beskriver vi vad som regleras i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg och hur man kan gå till väga för att se till att lagen följs. Broschyren vänder sig främst till två grupper. Ett avsnitt är riktat till dig som söker anställning eller praktik eller tilldelas arbete inom dessa verksamheter. Du ska enligt lagen söka ett registerutdrag och visa upp det när du erbjuds arbete eller praktik eller tilldelas arbete. Nästa avsnitt är riktat till dig som ska besluta om vilka personer som får arbeta eller göra praktik i verksamheten. Du är den som ska tillämpa lagen. Inledningsvis riktar vi oss till båda dessa grupper.

Vad är syftet med registerkontrollen?

Lagstiftningen om registerkontroll syftar till att stärka barns och ungas skydd mot sexuella och andra grova brott. Reglerna bygger på en jämkning av två mycket viktiga skyddsintressen – skyddandet av barn mot övergrepp och skyddet av den personliga integriteten.

Vilken information ger registerutdraget?

Registerutdraget är en form av lämplighetsprövning. Den typ av utdrag som ska visas upp inför anställningar eller praktik i förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg visar om en person blivit dömd för vissa allvarliga brott, i regel under de senaste tio åren. Utdraget begränsas till uppgifter om sexualbrott och barnpornografibrott samt mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån. Med andra ord brott som innebär mycket allvarliga kränkningar av andra människor.

Verksamheter som täcks av lagen om registerkontroll:

• förskola	• specialskola
• familjedaghem	• sameskola
• öppen förskola	• fritidshem
• förskoleklass	• öppen fritidsverksamhet, och motsvarande enskilda verksamheter,
• grundskola	fristående skolor och verksamheter
(och motsvarande riksinternatskola)	på entreprenad
• obligatorisk särskola	

Vilka ska visa registerutdrag?

Registerkontrollen avser alla typer av yrkeskategorier inom de verksamheter som finns i rutan på föregående sida. Som skäl för att alla yrkeskategorier i verksamheterna ska omfattas av kravet på registerkontroll anges i lagens förarbeten att alla som arbetar i verksamheterna någon gång kan komma i kontakt med barn och ungdomar. I lagen räknar man inte upp vilka yrkeskategorier som avses eftersom en sådan uppräknings riskerar att inte bli heltäckande. Lagen gör alltså ingen skillnad på om man har direkt kontakt med barn eller tillhör andra personalkategorier som t.ex. administrativ personal, skolvaktmästare eller kökspersonal.

Lagen gäller inte för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Inte heller gäller lagen den som redan arbetar inom verksamheterna, eller som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare.

Personer som inte omfattas av registerkontroll

I lagens förarbeten förutsätts att vuxna som inte har den utbildning eller erfarenhet som krävs för att få utföra samma arbetsuppgifter som de anställda bara får delta i verksamheten vid sidan av den ordinarie personalen. De omfattas inte av registerkontroll. Detta gäller också föräldrar som deltar i verksamheter där deras egna barn vistas, barns- och elevers personliga assistenter och vuxna familjemedlemmar till dagbarnvårdare. Regeringen anser vidare att det är praktiskt svårigenomförbart att genomföra registerkontroll av färdtjänstchaufförer och bussförare i linjetrafik.

Att ansöka om registerutdrag

Det är Rikspolisstyrelsen som lämnar ut utdrag ur belastningsregistret. Det finns flera typer av utdrag. Ett särskilt registerutdrag gäller för anställningar inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. Blanketter för att söka denna typ av utdrag finns på Polisens och Sveriges Kommuner och Landstings webbplatser. Adresserna står på baksidan av den här broschyren. Ansökningsblanketter kan också hämtas på din lokala polisstation. Blanketten ska fyllas i och skrivas under av den som erbjudits en tjänst eller praktik eller tilldelats arbete och postas eller faxas till Rikspolisstyrelsen i Kiruna. Faxnumret står också på baksidan av broschyren. Man kan även skicka en inscannad begäran via e-post. Normalt tar det ungefär två veckor att få det beställda utdraget från Rikspolisstyrelsen. Det är inte möjligt att beställa utdrag direkt per telefon.

Hantering av utdragen

Registerutdragen har utformats för att vara svåra att förfälska. Originalen känns lättast igen på det kraftiga, gulaktiga arkivpappret, vattenstämplarna och Rikspolisstyrelsens vapen i färgtryck.

Om en person som lämnat ett registerutdrag begär det, måste arbetsgivaren återlämna originalet av utdraget. Samtidigt måste en arbetsgivare i efterhand kunna styrka att lagen följts och att utdraget verkligen visats upp när någon anställts, erbjudits praktik eller tilldelats arbete inom de berörda verksamhe-

terna. Detta görs t.ex. genom att ta en kopia på utdraget eller genom att göra en tjänsteanteckning som sparas.

Sekretess

Någon speciell sekretess eller tystnadsplikt gäller inte för de sparade uppgifterna. Om någon begär att få se innehållet i registerutdragen ska dessa behandlas som övriga anställningshandlingar. I verksamheter som drivs i offentlig regi gäller reglerna om offentlighet. Däremot är det naturligtvis lämpligt att förvara kopiorna eller anteckningarna på ett säkert sätt så att du har kontroll på vilka uppgifter som lämnas ut.

Vilket skydd ger utdraget?

Att du kontrollerar utdraget ur polisens belastningsregister innebär en extra trygghet, men det är naturligtvis viktigt att inte bli mindre noggrann i den övriga kontrollen av t.ex. referenser för att en person har ett blankt registerutdrag. Ett utdrag får som nämnts vara upp till ett år gammalt, och dessutom tar det en tid från det att någon döms för ett brott tills det att domen syns på registerutdraget. Alltså kan en person vara dömd och ändå visa upp ett blankt utdrag. Att personer dömts eller inte dömts för en viss typ av brott räcker ju heller inte ensamt för att avgöra om de är lämpliga att arbeta med barn.

Lagen innebär inte något förbud mot att anställa en person som lämnat in ett registerutdrag med anteckning om brott. Däremot bör du, som det påpekas i förarbetena, vara mycket försiktig och noggrann med övrig kontroll innan du fattar ett sådant beslut. Barnens trygghet och säkerhet måste alltid komma i första hand.

Vad händer om lagen inte följs?

Om du är representant för en offentlig huvudman är det ett tjänsteåläggande att utföra registerkontroll av personer som du erbjuder anställning, praktik eller tilldelar något arbete på det sätt lagen säger. Ett beslut att anställa eller tilldela praktik eller arbete till någon som inte visat upp registerutdrag kan upphävas om det överklagas enligt 10 kap. kommunallagen. Skolinspektionen kan också i sin utbildningsinspektion kritisera beslutet om lagen inte följs.

För en enskild huvudman kan konsekvensen av att inte följa lagen bli att tillståndet att bedriva verksamheten tas tillbaka, om man inte vidtar rättelse efter det att kommunen eller Skolinspektionen påpekat felet.

Till dig som söker anställning, praktik eller tilldelas arbete

Registerkontrollen ska utföras först när du erbjuds arbete eller praktik eller tilldelas arbete i förskoleverksamheten, skolan eller skolbarnsomsorgen. Den ska alltså inte göras när någon anställs hos den som ingått avtal om att utföra arbetet, till exempel på bemanningsföretag, eller i annan kommunal nämnd eller börjar en utbildning.

Du får bara arbeta eller praktisera i verksamheten om du visat upp ett utdrag ur belastningsregistret. Lagen innebär dock inte något förbud mot att låta någon, som har lämnat in ett registerutdrag med anteckning om brott, arbeta eller praktisera.

Till dig som beslutar om anställning eller praktik

När ska utdraget visas upp?

Det är först när du har bestämt dig för vem du ska anställa som du ska begära att just den personen visar upp ett registerutdrag. Det är också först när du får besked om vilken person som tilldelats arbete i din verksamhet, exempelvis av ett bemanningsföretag, som du ska begära att just hon eller han visar registerutdrag. På motsvarande sätt är det först när det står klart vem som ska göra praktik i din verksamhet som registerutdrag ska begäras. För studenter gäller kraven på registerutdrag endast den som antagits till utbildning efter att lagen trädde i kraft den 1 april 2008.

I lagens förarbeten understryks att det är viktigt att registerkontrollen inte sprids till att omfatta fler personer än nödvändigt. Det är alltså inte meningen att man ska begära in registerutdrag tidigare i anställningsprocessen, exempelvis i platsannonsern eller när man kallar ett urval av de sökande till intervju. Bara den person som verkligen erbjuds en tjänst eller praktik ska behöva visa upp ett utdrag. När du erbjuder någon en tjänst eller praktik kan det alltså vara lämpligt att göra detta med förbehåll för vad registerutdraget kan komma att visa. Ett sådant förbehåll kan också vara lämpligt när du ska ta emot en person som tilldelats arbete eller praktik hos dig.

Vem ska hämta in registerutdraget?

Som arbetsgivare är du skyldig att genomföra registerkontroll av den som erbjuds anställning. Detsamma gäller om du anlitar någon som tilldelats arbete eller tar emot någon som ska göra praktik hos dig. För att minimera integritetsintrånget är det dock den som registerkontrollen gäller som själv ska hämta in registerutdraget från Rikspolisstyrelsen. Det utdrag som visas upp får inte vara äldre än ett år.

Om du som anställer, anlitar eller tar emot personer inom de aktuella verksamheterna har möjlighet kan du underlätta hanteringen av registerutdrag och spara tid. Detta kan du t.ex. göra genom att du på din dator har en länk till någon av webbplatserna där blanketten finns, eller har kopior på ansöknings- eller praktikblanketterna lätt tillgängliga att ge till dem du erbjuder anställning eller praktik.

Mer om vilka som ska lämna registerutdrag

Tillsvidare- och visstidsanställningar

Vid tillsvidare- och visstidsanställningar sker anställningen normalt inte under någon akut tidspress. Normalt tar det ungefär två veckor att få det beställda utdraget från Rikspolisstyrelsen. Detta medför att du måste ta hänsyn även till den tid det tar för den som erbjudits en tjänst, praktik eller tilldelats arbete att begära in ett registerutdrag när du planerar tillsättningen.

Hastigt uppkomna vakanser

Då och då måste man hitta vikarier med mycket kort varsel. Lagen om registerkontroll gäller även vid dessa tillfällen, vilket ibland kan innebära problem eftersom det alltså tar ca två veckor att få ett registerutdrag från Rikspolisstyrelsen. Rekommendationen i förarbetena är att du för dessa situationer försöker ha beredskap i organisationen så att du tillfälligt kan flytta över personal från någon annan del av förskoleverksamheten, skolan eller skolbarnsomsorgen. Som en annan möjlighet föreslås att du för dessa hastigt uppkomna vikariat använder dig av personer som varit anställda av samma arbetsgivare under det senaste året och alltså inte behöver visa något registerutdrag. Lagen ger däremot inte stöd för att begära in ett utdrag redan när någon anmäler sig till en vikariepool.

Arbete på i huvudsak samma villkor som en anställd

Registerkontroll ska göras på personer som erbjuds eller tilldelas arbete på i huvudsak samma villkor som en anställd. I denna kategori ingår

- personer som är anställda hos någon som ingått avtal med den som bedriver förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsomsorg om att sköta stödfunktion som till exempel städning, fastighetsskötsel eller skolskjuts på entreprenad
- anställda på bemanningsföretag
- enskilda uppdragstagare
- kommunanställda som tillhör en annan nämndförvaltning än den som ansvarar för kommunens förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsomsorg, men som på grund av kommunens organisation tilldelas arbetsuppgifter inom dessa verksamheter. Det kan till exempel gälla personal från fritidsförvaltningen eller fastighetsförvaltningen.

Observera att registerkontroll infördes först den 1 april 2008 för dessa yrkeskategorier. Registerutdrag får, med hänsyn till den personliga integriteten, bara begäras för dem som påbörjat sin anställning efter den 1 april 2008.

Praktikanter

Registerkontroll ska göras på personer som tilldelas praktik

- och är lärarstudenter,
- och deltar i kommunal vuxenutbildning eller
- deltar i någon annan programinsats om de deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Observera att registerkontroll infördes först den 1 april 2008 för praktikanter. Registerutdrag får med hänsyn till den personliga integriteten bara begäras för dem som påbörjat sin utbildning eller anvisats deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program efter den 1 april 2008.

I lagens förarbeten påpekas att en lärarstuderande måste utföra verksamhetsförlagda delar av utbildningen för att få ut sin examen. Regeringen förutsätter att det inför ansökan eller antagning till utbildningen lämnas tydlig information om studenternas skyldighet att lämna registerutdrag inför sin praktik. Sådan information kan förväntas innebära att personer med anteckning om brott i registerutdraget avstår från att söka sig till en lärarutbildning.

Praktikanter från grundskola och gymnasium omfattas inte av lagen om registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg.

Lag om registerkontroll (2000:873)

av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg

1 § Den som erbjuds en anställning inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som anordnas av det allmänna eller inom förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan eller sameskolan skall till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget skall vara högst ett år gammalt. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i sådant utdrag.

Den som inte har lämnat registerutdrag enligt första stycket får inte anställas.

Första och andra styckena gäller även anställningar vid en riksinternatskola med en kommun som huvudman som enligt 10 kap. skollagen (1985:1100) anordnar utbildning som motsvarar grundskolan.

2 § Den som erbjuds en anställning av en enskild fysisk eller juridisk person, som bedriver sådan verksamhet som avses i 2 a kap. 13 §, 2 b kap. 6 § samt 9 kap. 2 och 5 §§ skollagen (1985:1100) eller som har ingått ett avtal om sådan verksamhet som avses i 2 a kap. 5 § andra stycket och 2 b kap. 2 § tredje stycket samma lag, skall lämna ett sådant registerutdrag som avses i 1 § första stycket denna lag till den som erbjudit anställningen.

Den som inte har lämnat registerutdrag enligt första stycket får inte anställas.

Första och andra styckena gäller även anställningar hos den som efter regeringens medgivande enligt lagen (1993:802) om entreprenadförhållanden inom skolan får bedriva undervisning för skolpliktiga barn samt anställningar inom verksamhet som bedrivs av en enskild huvudman för en riksinternatskola som enligt 10 kap. skollagen (1985:1100) anordnar utbildning som motsvarar grundskolan.

2 a § Ett sådant registerutdrag som avses i 1 § första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i 1 eller 2 § under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,
2. under utbildning till en lärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i 1 eller 2 §, eller
3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i 1 eller 2 §.

Registerutdraget ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses i första stycket. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten på ett sådant sätt. Lag (2008:53).

3 § Trots bestämmelserna i 1-2 a §§ får den som inom ett år erbjuds en förnyad anställning hos samma arbetsgivare eller en förnyad möjlighet att på ett sådant sätt som avses i 2 a § delta i verksamheten anställas, anlitas eller tas emot utan att han eller hon lämnat ett registerutdrag enligt 1 § första stycket. Lag (2008:53).

4 § På begäran av den som lämnat ett registerutdrag skall det återlämnas i original.

5 § Bestämmelser om tillsyn och återkallande av tillstånd eller godkännande finns i skollagen (1985:1100).

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

2008:53

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2008.

2. De nya bestämmelserna ska tillämpas på

- a) den som efter ikraftträdandet anställs hos någon som genom avtal med den som bedriver verksamhet som avses i 1 och 2 §§ utför eller kommer att utföra uppdrag i sådan verksamhet,
- b) den som efter ikraftträdandet anställs hos en kommun inom en nämndförvaltning som utför eller kommer att utföra uppdrag i sådan verksamhet som avses i 1 §,
- c) en enskild person som efter ikraftträdandet ingår avtal om utförande av uppdrag i sådan verksamhet som avses i 1 och 2 §§,
- d) den som efter ikraftträdandet antas till högskoleutbildning eller kommunal vuxenutbildning där en del av utbildningen är förlagd till verksamhet som avses i 1 och 2 §§, och
- e) den som efter ikraftträdandet anvisas deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program som innebär arbete i sådan verksamhet som avses i 1 eller 2 §.

2000:873

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Att läsa vidare

För den som vill veta mer om frågor som rör barn och övergrepp har vi sammanställt några lästips:

- Diesen, C. et al. (2001).
Bevis. 6, Sexuella övergrepp mot barn.
STOCKHOLM: NORSTEDTS JURIDIK
- Dahlström-Lannes, M. (1992).
Mot dessa våra minsta. Om barns rätt till skydd mot sexuella övergrepp: om polisutredning, samarbete och personliga erfarenheter.
STOCKHOLM: GOTHIA
- Eriksson, Majvor (1996).
Våga se – kunna handla.
UPPSALA: KONSULTFÖRLAGET
- Hindberg, B. (2001).
När omsorgen sviktar. Om barns utsatthet och samhällets ansvar (2:a revuppl.).
STOCKHOLM: RÄDDA BARNEN
- Irgens, P. (2002).
Barnmisshandel ur BRIS och barns perspektiv.
Om fysiska, psykiska och sexuella övergrepp mot barn.
STOCKHOLM: BRIS
- Kommittén mot barnmisshandel (2001).
Barnmisshandel: att förebygga och att åtgärda. Slutbetänkande (SOU 2001:72).
STOCKHOLM: FRITZES OFFENTLIGA PUBLIKATIONER

- Mitt ibland oss
Förebygga och hantera sexuella övergrepp mot barn (2003).
STOCKHOLM: SVENSKA KYRKAN: SVENSKA KYRKANS UNGA
- Sutorius, H. & Kaldal, A. (2003).
Bevisprövning vid sexualbrott.
STOCKHOLM: NORSTEDTS JURIDIK
- Svedin, C.-G. & Banck, L. (Red.) (2002).
Sexuella övergrepp mot flickor och pojkar.
LUND: STUDENTLITTERATUR
Sexuella övergrepp mot flickor och pojkar.
LUND: STUDENTLITTERATUR
- Svedin, C.-G. & Banck, L. (2003).
Varför berättar de inte? Om att utnyttjas i barnpornografi.
STOCKHOLM: RÄDDA BARNEN
- Lämplighetsprövningsutredningens betänkande
Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg,
(SOU 1998:69).
- Lämplighetsprövning av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg, proposition
(PROP. 1999/2000:123)
- Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg,
proposition
(PROP. 2007/08:28)

Det här är en broschyr som handlar om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg. En lag som antogs för att minska risken för att barn ska utsättas för övergrepp i skolan. I den här broschyren beskriver vi hur du som anställer personal inom dessa verksamheter kan gå tillväga för att följa lagen. Den tar även upp vad den arbetssökande ska göra. Broschyren har tagits fram i samarbete mellan Rikspolisstyrelsen, Skolverket och Sveriges Kommuner och Landsting.

Blanketter för att ansöka om registerutdrag kan du hämta på närmaste polisstation eller på:

www.polisen.se - Sök via Service, Blanketter, Registerutdrag

www.skl.se – Sök via skola och registerkontroll

Blanketterna ska skickas till:

Rikspolisstyrelsen

Box 751

981 27 Kiruna

Tel. 08-504 451 04 Fax. 08-504 451 10

e-post:mrbr@polisen.se

Skolverket

Skolverket
106 20 Stockholm
Tel. 08-527 332 00

Rikspolisstyrelsen
Box 122 56, 102 26 Stockholm
Tel. 08-401 90 00

Sveriges Kommuner och Landsting
118 82 Stockholm
Tel. 08-452 70 00